

Sundbybergs stad
Kommunstyrelsens kansli
172 92 Sundbyberg

Synpunkter på förslag till Igelbäckens naturreservat i Sundbyberg

Allmänt

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg och Föreningen Rädda Järvafältet välkomnar stadens initiativ att bilda ett naturreservat. I takt med att befolkningen i omgivningarna växer stärks kraven om att ge de återstående grönområdena ett starkt, långsiktigt skydd.

Det är värdefullt att hela Kymlingeområdet föreslås ingå i reservatet. På sikt bör även det s k MILO-området inkluderas i reservatet. Denna målsättning bör fastslås i samband med att reservatet inrättas.

I och för sig anser vi att den lämpligaste skyddsformen för Igelbäckens dalgång hade varit ett sammanhållet reservat, beslutat av länsstyrelsen. Vi kan samtidigt se vissa fördelar med att de berörda kommunerna längs dalgången på egen hand fattar de avgörande besluten kring skyddet. För att skyddet och förvaltningen ska bli effektiva krävs emellertid en långtgående samordning mellan kommunerna såväl beträffande skyddsföreskrifter som den löpande förvaltningen.

Behovet av samordning mellan kommunerna

Nyttan av den reservatsbildning som Sundbybergs stad nu föreslår är i ett antal avseenden helt beroende av att dalgången i övrigt skyddas och förvaltas på ett bra sätt. En samordning mellan kommunerna är därför helt avgörande. Tyvärr berörs inte denna aspekt i det remitterade förslaget.

Vår uppfattning är att förvaltningen av hela dalgången bör lösas genom ett nära samarbete mellan kommunerna. Kanske ett "Järvafältets/Igelbäckens naturvårdsförbund" med de inblandade kommunerna som medlemmar. Ett sådant organ borde dessutom kompletteras med ett "skötselråd" där ideella organisationer och andra nyttjare och aktörer i området får möjlighet att löpande ge synpunkter på och utvärdera t ex restaureringsåtgärder, skötsel, underhåll, skogsbruksåtgärder m m.

Till det som måste samordnas hör förvaltningen av vattentillgångarna inom Igelbäckens tillrinningsområde. I det sammanhanget vill vi bl a hänvisa till den studie av möjligheterna att restaurera vattenregimen som diskuteras i rapporten "Hydrologisk/limnologisk/ekologisk utredning av Igelbäcken" (Erik Wijnbladh & David Nilsson, VBB-VIAK AB 2001). För att få en attraktiv och rationell lösning krävs koordinerade åtgärder ända från Säbysjön till Igelbäckens utlopp i Edsviken.

Ett annat område där troligen stora vinster både i kostnader och effektivitet finns att hämta gäller skötseln av dalgångens öppna områdena där ett återupprättande av betet och slåttern är mycket viktigt. Denna skötsel bör bedrivas utan hänsyn till kommungränser. Vi föreställer oss att det fungerande jordbruket på Hästa i detta sammanhang är en mycket viktig resurs och förespråkar att kommunerna samordnat sluter avtal om skötseln i första hand med Hästa gård.

En tredje viktig faktor är den löpande tillsynen som kommer att ha mycket stor betydelse för området, inte minst dess attraktivitet för friluftsliv, skolklasser m m. Vi föreslår att kommunerna anställer ”parkvakter” med uppgift att se till att skötseln fungerar, löpande underhåller broar, stigar, grillplatser m m samt ser till att skadegörelse, nedskräpning m m motverkas.

Förslaget

Det förslag till reservat som remitterats är i de allra flesta avseenden mycket bra, på flera sätt bättre än det förslag länsstyrelsen remitterade 1998 liksom den skiss som diskuterades för ungefär ett år sedan. Det är t ex värdefullt att

- hela Kymlingeområdet föreslås skyddas,
- den gränsen för den planerade nyexploateringen vid Stora Ursvik flyttats,
- ett antal restaureringsåtgärder ingår i förslaget,
- friluftslivets behov bättre beaktas.

Vi vill vidare understryka det stora behovet av att åtgärda den kraftiga barriär som E4-an och stambanan/Arlandabanan utgör. För områdets utveckling är det mycket angeläget att barriären åtgärdas (se <http://www.stockholm.snf.se/images/Viaduktvision.pdf>). Åtgärderna är en del av den miljöskuld som väg- och järnvägssystemen successivt samlat på sig. Det är rimligt att återställningen finansieras inom Vägverkets och Banverkets investeringsanslag.

Reservatet bör inte i onödan motverka miljöanpassade trafiklösningar

Under lång tid har utgångspunkten för planeringen längs dalgången varit att en ny, stor motorväg ska dras över dalgången mellan Hjulsta och Häggvik. Den planerade vägsträckningen ingår numera som en del i projektet Förbifart Stockholm. Denna trafiklösning har dock efterhand kommit att ifrågasättas allt starkare. Våra organisationer har starkt markerat emot tankarna på en Förbifart Stockholm. De väldiga ingreppen vid passagen över Igelbäckens dalgång är ett av de starkaste argumenten emot förslaget. Ett annat starkt argument är att en sådan utveckling av vägsystemet stimulerar till ett utglesat, från miljösynpunkt ineffektivt tillväxtnöster med växande energianvändning, markbehov m m.

Behovet av att överhuvudtaget expandera vägnätet kan starkt ifrågasättas. Trängselproblemen i regionens vägnät kan inte nämnvärt påverkas av nya vägsatsningar. De samhällsekonomiska motiven för en satsning är svaga. Detta markeras ytterligare om/när de planerade trängselavgifterna inom de närmaste åren införs.

Om det likväl visar sig finnas motiv för en vägutbyggnad riskerar ett naturreservat enligt det presenterade förslaget att blockera de lösningar som för närvarande förefaller ge de sammantaget minst negativa effekterna från miljösynpunkt, i flera avseenden avsevärt mindre dramatiska än om förbifart Stockholm byggs. En lösning med en mera centralt belägen västlig förbifart (som i detta sammanhang skulle kunna betecknas ”Ålstensleden”, utan att man för den skull låser sig vid en exakt dragning) på det sätt som diskuterats i Vägverkets samråd om effektivare nord-sydliga förbindelser, kan förväntas påverka det område som nu föreslås skyddas. Det kan ske antingen genom en tunneldragning under Igelbäckens dalgång eller genom en ytterligare breddning av Kymlingelänken.

Sådana ingrepp skulle givetvis negativt påverka det aktuella området. Utifrån en regionalt perspektiv förefaller dock en lösning enligt denna princip ge betydligt mindre konflikter än det nuvarande huvudalternativet Förbifart Stockholm.

Det är angeläget att man genom inrättandet av naturreservatet inte i onödan stärker planerna på Förbifart Stockholm.

I förslaget anges att man avser att justera naturreservatets gräns i samband med om- och nybyggnad av Kymlingelänken resp Tvärbanan Nord. Det kan förefalla paradoxalt, men från regional miljösynpunkt

är det angeläget att man på motsvarande inte blockerar möjligheten att anpassa vägsystemet enligt den principidé som "Ålstensleden" bygger på.

Hur detta förbehåll rent tekniskt bör utformas kan diskuteras. I förslaget förutses att reservatsgränsen ska justeras. En annan lösning kan vara att fastslå att de skisserade åtgärderna inte ska anses stå i konflikt med reservatets syfte och föreskrifter. När förbehållet utformas bör man beakta att miljöbalken 7 kap 7 § innebär att eventuella inskränkningar i skyddet förutsätter kompenserande åtgärder.

Övriga synpunkter

Skogsbruk

Skogsbruket bör begränsas till åtgärder som syftar till att öka områdets naturvärden, t ex gallring av asp i hasselbestånd eller avlägsnande av gran för att åstadkomma lundartad lövskog.

Gallring av aspbryn ska i så stor utsträckning som möjligt ske med ringbarkning. Därmed minskar risken för slyuppslag samtidigt som mängden död ved ökar.

Naturvårdsregler

Förslaget till föreskrifter bör justeras så att det tydliggörs att det inte är förbjudet att plocka svamp eller samla grodrom.

Igelbäckens vattenföring

Utbyggnaden av Stora Ursvik kommer att inkräkta en del på Igelbäckens vattenupptagningsområde. Då Igelbäcken och dess fauna knappast tål ytterligare begränsningar av vattenflödet, måste denna förlust ersättas. Det enklaste och möjligen också billigaste sättet är att tillföra kommunalt vattenledningsvatten vid lång torka.

Därutöver kan avrinningen från Stora Ursvik renas i dammar och därefter släppas ut i bäcken. Det skulle till och med vara möjligt att renat vatten leds till Skogvaktarkärret och på sin väg till bäcken hjälper till att återskapa kärrmarkerna.

Mottagningsanläggningar

Det är av största betydelse att byggnationen i Stora Ursvik tar hänsyn till reservatet och tillåter generösa buffertzoner mot reservatsgränsen. Föreningarna vill starkt understryka behovet av attraktiva entréer till området. Planerna på en "Portal Stora Ursvik" är bra men det behövs även tydliga entréer vid bl a Ursviks motionsgård. Mot bakgrund av den förväntade befolkningstillväxten kan man vänta sig och hoppas på (!) att besökssiffrorna i det planerade reservatet kommer att bli höga. Detta är i sig ett starkt skäl att skydda området undan exploatering, men det ställer också särskilda krav på skötsel och anläggningar för att undvika att området slits ned.

Avstängning av vägar

De bommar som finns längs vägarna in i reservatet står idag nästan alltid öppna. En viktig åtgärd i samband med reservatsbildningen är att iordningställa bommarna vid alla infarter till reservatet och se till att resurser finns för att bevaka att bommarna är låsta.

Magnus Nilsson
Naturskyddsföreningen
i Stockholms län

Hans Ewerman
Naturskyddsföreningen
i Solna-Sundbyberg

Ronny Carlsson
Föreningen
Rädda Järvafältet